DISSERTATIO MEDICA INAVGVRALIS
DE

ICTERO
COLICAE IVNCTO

QVAM
ADNVENTE NVMINE CLEMENTISSIMO
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
ERN. AVG. CONSTANTINO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE RELIQVA

SVB PRAESIDIO

IO. CHRISTIANI STOCKII
PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORIS
CHIMIAE ET PRAXEOS PROFESSORIS PVBLICI ORDINARII ET
IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM COLLEGAE
H. T. GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
DECANI
PRAECEPTORIS ET PROMOTORIS SVI PIE VENERANDI

PRO LICENTIA
SVMMOS IN ARTE SALVTARI HONORES LEGITIME OBTINENDI
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI
DIE VI. APRILIS A. R. S. CIↃIↃCCLVII.
SVBMITTIT
AVCTOR

ALBERTVS IACOBVS HARRSCH
ESSINGENSIS.

IENAE LITTERIS MARGGRAFIANIS.

§. I.

Icterus eſt qualitatis mutatae ſymptoma, quo corporis humani color in praeternaturalem flauum, vel ad viriditatem inclinantem, vel fuluum, vel fuſcum, ſeu ad nigredinem vergentem, tranſiit. Symptomati huic icteri nomen ab auicula, flauo colore praedita, quam icterum, item Galbulum appellarunt, impoſitum eſſe videtur. Alii idem hoc ſymptoma, quum in corpore humano auri, ſeu regis metallorum, colorem quodam modo exhibere ſoleat, auriginem, vel regium morbum, alii a flauo arcus coeleſtis colore morbum arcuatum vel arquatum nominarunt.

§. II.

Praecipua in ictero correptis phaenomena ſunt ſequentia: Flauedo vel obſcurior et ad nigredinem vergens color primo in albuginea oculorum tunica et circa tempora cernitur, hinc per vniuerſum habitum cutaneum diffunditur. Vrina mingitur craſſa et obſcure rubra, chartam albam et linteamina alba ad inſtar croci tingens, ſedimentum veluti argillaceum ſiſtens, vel vrina ex viridi nigricans apparet. In aliis alui ſegnities vel adſtrictio obſeruatur, et, quando illius excretio ſequitur, excrementa ſolito minus tincta, vel cineritia, vel albicantia apparent, in aliis contra diarrhoea billioſa occurrit, vel excrementa porracea, aeruginoſa, vel nigricantia obſeruantur. Pruritus aliquis totum adfecti corpus occupat, et quando ictericus aliquis ſudat, ſudor linteamina flauedine inficit. Interdum ipſa ſaliua flaua excernitur, et omnia ore adſumta ſaporem amaricantem habere videntur. Cephalalgia, ſitis, laſſitudo membrorum, faſtidium, nauſea, cardialgia, dolor compreſſiuus hypochondriorum et ſtomachi, in primis tamen violentae ſtricturae, preſſionis et tenſionis ſenſus in hypochondrio dextro, anxietates, ſpirandi difficultates, in nonnullis vertigo, ſcotomia, lipothymia, ſyncope,

adeo

adeoque varia et ſaepe ſatis grauia in icteris occurrunt ſymptomata. Febris autem vel nulla eſt iuncta, vel icterum antecedit, vel icterus febri critice, vel ſymptomatice, ſuperuenit. Icterus autem alius remediis facile cedit, et breui ceſſat, alius facile reuertitur, et quidem interdum periodice, certasque horas durat, alius admodum diuturnus, et contumax eſt malum. Experientia quoque docet, quod icterus flauus diuturnior tandem in nigrum abeat.

§. III.

Excellentiſſimus atque Experientiſſimus Dominus PRAESES in iuuene icterico, qui, dolorem capitis mitigandi fine, ſibi in nucha veſicatorium adplicare chirurgum ſuum iuſſerat, ex veſica aperta humorem lymphatico-ſeroſum veluti croco large tinctum, ipſaque linteamina alba ſtatim flauo colore tingentem, effluere vidit, in femina autem valde plethorica, a menſium ſuppreſſione ictero flauo correpta, adminiſtrata venae ſectione, ſerum ſanguinis e vena ſecta emiſſi deprehendit flauiſſimum. IOANNES SCHENCKIVS A GRAFENBERG *obſeruationum medicarum rariorum Lib. III. de Ictero Obſeruat.* I. ſingularem de ictero prodigioſo caſum recenſuit. In vna nimirum icterica CORNELIVS GEMMA ſemel quadru-

plicem coloris viciſſitudinem obſeruauit, ſic tandem flaueſcente habitu corporis, vt vno temporis puncto et vngues, et labia, et crines, cum vniuerſo habitu, coloris extreme fului atque aurei ſpectarentur: haec autem illi ab obſtructis menſibus contigerunt. Non minus notatu digna ſunt quae in DOLAEI *Encyclopaedia medica Lib. III. Cap.* 8. de viro quadragenario, ictero demortuo, cuius omnia abdominis et thoracis viſcera, et cerebrum ipſum cum oſſibus et cartilaginibus flauedine infecta ſunt viſa: item quae in KERCKRINGII *obſeruat. anatom.* 57. de foetu puero leguntur, quem mater icterica octauo grauidationis tempore mortuum quidem peperit, ſed ita flauum, vt e cera flaua confectus puer, non partus humanus viſus ſit. Ad oſſa, vbi peruentum, ea flauo humore ita tincta deprehendit KERCKRINGIVS, vt, ſi non ipſe ſecuiſſet corpuſculum, illudi ſibi, atque arte tincta fuiſſe putaſſet.

§. IIII.

Fluidum flauum, ſpiſſum, ſaponaceum, et amarum, in hepate ſecretum, vaſisque propriis contentum, ſub bilis nomine veniens, non ſolum decenti qualitate, ſed ſufficiente etiam quantitate e ſanguine ſecerni debet, vt chylificationis negotium

rite

rite ſuccedat, vt parietes inteſtinorum canalis, vbi feces aluinae continentur, a putredine defendantur, et ne in aluo exoneranda ſtimulus deficiat, ſed vt ipſa etiam bilis ſuperflua vna cum fecibus aluinis e corpore humano eliminetur. Sub ſecretionis bilis beneficio autem maſſae ſanguineae a ſuperfluis ſulphureis, ſalinis, in primis alcalicis volatilibus, itemque terreis, adeoque materiam ipſius bilis conſtituentibus particulis ſuperfluis liberatio, et hoc pacto ſuccedens laudati laticis vitalis depuratio comprehenditur (vi principiorum phyſiologicorum). Si itaque bilem conſtituens materia extra modum in maſſa ſanguinea ſit multiplicata, vt ab acinis hepaticis, et poris biliariis non ſatis recipi poſſit, ſed magna materiae bilioſae quantitas cum ſanguine hepaticas in venas tranſeat, et redeat per venam cauam ad totam maſſam ſanguineam; vel naturali quidem quantitate in maſſa ſanguinea exiſtat, ſed parum, vel plane non ſecernatur et excernatur; vel ſi materia bilioſa ex ſanguine praecipitata in lympham et ſerum tranſeat, adeoque tanquam materia ſaponacea a lympha et ſero, vtpote fluidis aquoſis, ſoluatur, et ſoluta intret vaſa minima partium corporis humani ſolidarum, earum color naturalis mutatur in flauum, vel

ad viriditatem inclinantem, vel fuluum, vel fuſcum, ſeu ad nigredinem vergentem, prout bilis ſoluta et tingens vel adhuc eſt integra, vel a particulis alcalicis iuſto copioſioribus, vel acidis, auſteris, tartareis, aliisque, praeter naturam commixtis, corrupta. Non igitur mirandum eſt, ſi in diuerſis indiuiduis, ſub diuerſisque circumſtantiis, varias Medici practici ſpecies icteri obſeruarunt. Scopi autem praefixi ratio non permittit, vt admodum variantes de ictero obſeruationes omnes recenſeamus, ſufficit adhuc meminiſſe icteri viridis, cuius modi ſpeciem grauiſſimis ſymptomatibus ſtipatam notauit PETRVS IOANNES FABER *in curatione* 71.

§. V.

Quum in ictero adfectis flauedo, vel obſcurior et ad nigredinem vergens color non ſolum in tunica oculorum albuginea et circa tempora cernatur, ſed per vniuerſum etiam habitum cutaneum diffundatur: olim labia, crines, vngues, omnia abdominis et thoracis viſcera, et cerebrum ipſum, cartilagines et oſſa flauedine tincta viſa, ſaliua, ſudor, vrina, tanquam humores bile tincti in ictericis obſeruati ſint (§. II. et III.), quilibet, anatomicis et phyſiologicis imbutus principiis, perſpicere poteſt, quod

vaſa

vaſa, per quae tinctura bilioſa ad partes ſolidas praeter naturam accedit, ſint arteriolae minimae ſanguineae, vaſcula nutrientia, ſecretoria, ſecernentia, arterioſo-lymphatica, vel neuro-lymphatica, arteriae lymphaticae, vaſcula ſeroſa, et excretoria.

§. VI.

Materiam bilis in ſanguine maxime multiplicant cibi ſulphurei, et alcalini, butyri et pinguium, mellitorum, et aromatum abuſus, cepae, allium, potus ſulphureus, vinum hiſpanicum, Italicum, aduſtum, et medicamentorum aromaticorum abuſus, ira et excandeſcentia frequentius admiſſa.

§. VII.

Bilis ſecretionem atque excretionem impediunt plethora inualeſcens, ſanguinem vel bilem ipſam viſcidiorem et craſſiorem reddentia, vt vel in venae portæ ramificationibus, vel in acinis hepaticis, vel in ipſis vaſis et viis bili deſtinatis, obſtructio locum inueniat, hinc omnia alimenta viſcida, lenta, craſſa, crebrius, vel frequentius adſumta, vt farinacea non fermentata, piſces, fumo indurata, lentes, piſa, fabae, acida, quae iuſto copioſiores terreas ciborum particulas ſolutas magis inferunt, vel coagulant, vel

 bilem

bilem ex ſanguine praecipitant. Symbolam ſuam quoque conferunt motus defectus et quies nimia, triſtitia longior, menſium, lochiorum et haemorrhoidum ſuppreſſio. Huc etiam pertinent auſtera et adſtringentia, vel in vaſis bilis ſecernentibus et ductibus biliariis vel in primis in ductu choledocho conſtrictionem tantam inducentia, vt bilis in duodeni cauum tranſitus intercipiatur, valde acria, emetica et purgantia fortiora, cauſtica, venenoſam ſeu deleteriam qualitatem prae ſe ferentia, humores valde acres, vulnuſcula ab animalibus humores eminenter acres poſſidentibus inflicta, morſus animalis rabidi, omnesque ſpaſmi, qui iam laudatis vaſis et ductibus communicantur, ſiue occaſione animi pathematis vehementioris, ſiue febris, ſiue inflammationis, ſiue vulneris, ſiue partus difficilis, ſiue ſpaſmorum dolorificorum vehementium ac diutius durantium in partibus aliis. In bilis etiam vaſis ſecretoriis, ſecernentibus, et ductibus biliariis, ſeu vaſis et viis bili deſtinatis, obſtructionem efficiunt repletiones a calculis, vel vermibus, vel compreſſiones a flatibus, tumoribus vicinis, ſcirrhis, vel excreſcentiis.

§. VIII.

Quemadmodum ſpaſtica vaſorum bilis ſecernen-

nentium ſeu ductuum biliariorum, in primis choledochi constrictio transitoria eſſe, ſeu breue tantum tempus durare poteſt: ita etiam aliquando icterus breui ceſſat, immo interdum ſine medicamentis adhibitis.

§. VIIII.

Quamquam antecedente paragrapho adſeruerimus, quod acris, deleteria, vel venenoſa materia ſpaſmodicam in vaſis bilis ſecernentibus et ductibus biliariis constrictionem inducendo, qua bilis in canalem inteſtinorum tranſitus intercipitur, icterum efficere queat, nulli tamen dubitamus, quin interdum etiam deleteria, vel venenoſa materia bilem ex ſanguine praecipitare, vel et hanc praecipitationem efficere et vna ſpaſmodicam illam constrictionem inducere poſſit.

§. X.

A variis itaque cauſſis icterus proficiſci poteſt (§. VI. ſeqq.), iam vero nos accingimus ad demonſtrationem modi poſſibilitatis icteri colicae iuncti.

§. XI.

Colica a nonnullis quidem in latiori ſenſu pro omni in canali inteſtinorum dolore ſumitur, in ſenſu autem ſtrictiori eſt dolor in abdomine vehemens in regio-

 ne,

ne, vbi colon ſitum eſt, ſiue huius pars, et quidem vel circa initium, vel medium, vel finem, vel totum colon tenſione, vel conſtrictione ſpaſmodica laboret. Iam laudatum enim inteſtinum a dextro incipit inguine, ſupra et circa dextrum renem ad hepar adſurgit, et inde ſub ſpuriis coſtis ad ſiniſtrum producitur hypochondrium, cuius magnam occupat partem, mox tamen ad renem ſiniſtrum et tandem ad os ſacrum in rectum inteſtinum deuoluitur. Colicus itaque dolor in hypochondrio dextro, regione vmbilicali, hypochondrio ſiniſtro, in regione lumbari, et quidem praecipue in vna harum regionum, vel in pluribus ſimul adfligere poteſt. Poteſt tamen colica diſtingui a muſculorum abdominis et peritonaei doloribus, quum hi ſint externae abdominis ſuperficiei viciniores, colicus autem dolor ſit profundior: ab hepatis et lienis doloribus, qui grauatiui et remiſſiores, coli contra dolores vehementiores eſſe ſolent: a dolore ventriculi, qui ſitum habet colo ſuperiorem: a nephritide, quae magis conſtantem circa renis locum dolorem, qui plerumque ſecundum vreteris ductum ſucceſſiue protenditur, femorisque huius lateris ſtuporem exhibet.

§. XII.

Differunt etiam a se inuicem colica et ileus, quum colica sit dolor in abdomine vehemens in regione adfligens, vbi colon est situm (§. II.), ileus vero sit intestinorum tenuium in primis ilei dolor acutissimus, contumacissimam alui obstructionem, motumque intestinorum peristalticum inuersum coniunctum habens, vt tandem in intestinis contenta reiiciantur.

§. XIII.

Tensionem in colo spasmodicam, vt in eodem dolor adfligat saepe efficiunt flatus, qui qualitate, vel quantitate, vel motu, vel pluribus ex his simul peccant. Qualitate peccant flatus, si sint vapores nimis viscidi, vbi cohaesione resistunt, quo minus satis expedite pergere possint, sed adcumulantur, nec tam prompte discuti possunt. Acres flatus particulis suis acribus se insinuant fibris coli sensibilibus, hasque pungunt, vellicant, rodunt. Quantitate flatus peccant, si nimia copia generentur vel alimentorum, vel viscerum chymificationi et chylificationi destinatorum culpa, vel si feces obicem posuerint, vel culpa atoniae canalis intestinorum. Motu peccant, quando non satis expedite progre-

diuntur, culpa vel viſcedinis, vel acrimoniae, ſi hac continue irritando conſtrictionem in quadam coli parte ſpaſmodicam efficiant, vt non amplius decens maneat proportio inter copiam flatuum, et ſpatium, per quod tranſire et progredi debebant; vel motu peccant, ſi quantitate ſua nimia ſibi ipſis impedimento ſint.

§. XIIII.

Humores viſcidi et acres ſuperficiei coli internae vel externae adhaerentes, aut in vaſculis intra tunicas huius inteſtini ſubſiſtentes, irritationem, tenſionem, vel conſtrictionem ſpaſmodicam facile efficiunt. Viſcedo adhaeſioni, obſtructioni et ſtaſi, ſalium retentioni et concentrationi fauet, et debetur pituitoſis, vel tartareis particulis, vel pituitoſis et tartareis ſimul. Acrimonia alcalica, bilioſa, acida, acido-bilioſa, atrabilaria, ſalſa, tartarea, pungendo, morſicando, lancinando, dolorem in colo inducere valet.

§. XV.

Quantitate in exceſſu peccans humor congeſtioni et tenſioni ſpaſmodicae in colo omnino etiam occaſionem praebere poteſt.

§. XVI.

Motu peccant humores, ſi adfluxus ſit iuſto maior, vel ſtaſin ſubeant, vel motus inteſtinus ſit vitiatus, vt ſalinae et aereae particulae iuſto copioſiore liberentur.

§. XVII.

Deglutita non reſolubilia, vt nuclei ceraſorum, pelliculae et acini vuarum, ſcybala coaceruata et arida, vermes conglomerati, calculi in inteſtinorum canali geniti, humoribus pariter ac flatibus exitum praecludere, et efficere queunt, vt humores ſtagnando acriores fiant. Poſſunt tamen omnino etiam aliae res acres vel ſpaſmodice irritantes colicam inducere, vt purgantia acria et draſtica, venena, vermes quoque morſicando et rodendo malum hoc inuitant.

§. XVIII.

Hydrargyri, arſenici, ſaturni vapores partibus corporis humani viuentis adhaerendo et ad interiora penetrando humoribus poſſunt miſceri, et cum iis circulationem ſubire, vt ad has illaſue accedant partes ſolidas, hinc varias in corpore humano aegritudines, ipſosque coli dolores inferre queunt.

§. XVIIII.

Irritationes in colo ſpaſmodicae dolorem ibi efficientes non ſolum tum contingunt, quando obiectum ſpaſmodice irritans in ipſo colo exiſtit, et in hoc ortum eſt, ſed obiectum eiusmodi etiam aliunde accedere, vel colon, propter aliquem nexum vel conſenſum cum partibus aliis, in conſenſum trahi, ſeu colo irritatio ſpaſmodica a parte alia communicari poteſt. Mirum enim variarum in corpore humano partium ſolidarum conſenſum experientia et corporis humani fabrica probat. Canalis inteſtinorum cum aliis partibus, partiumque remotarum inter ſe, conſenſum luculenter expoſuit STEPHANVS BLANCARDVS *in anatomia reformata, de anatome neruorum.* Mediantibus aliis partibus vitiatis e. g. colon irritatione ſpaſmodica adficitur in malo hypochondriaco, paſſione hyſterica, nephritide, abſceſſu meſenterii, hepatis, lienis, veſicae vrinariae, vel inteſtini recti, vaſorumque haemorrhoidalium vitiis.

§. XX.

Colica eſſentialis et idiopathica originem habet a cauſſa, quae in ipſo colo exiſtit, ita, vt ſit vna alterave res adſumpta (exempli loco ſit cibus et potus

vitiosus, purgans drasticum, venenum); vel obiectum spasmodice irritans in colo ortum sit. Colica sympathica originem ducit ab obiecto spasmodice irritante aliunde accedente (e. g. ab arthritide retrocedente, vel retropulsa, a podagra retrocedente, vel retropulsa, ab exanthematibus retrocedentibus, vel retropulsis), vel a parte, quam inter et colon ipsum consensus intercedit.

§. XXI.

Si a flatibus in colo irritationem spasmodicam efficientibus colica dependeat, flatulenta audit; sin vero ab humore admodum acri intra coli cauitatem, vel in intestini huius substantia haerente, vel externae coli superficiei adhaerente, fibrae eius musculares et nerueae spasmodice irritentur, cum valde sensibili passione, colica spasmodica, vel conuulsiua vocatur.

§. XXII.

Quum in spasmodica in colo irritatione sanguis congestus, vel biliosus, vel pituitosus humor accusari queat, colica alia dicitur sanguinea, alia biliosa, alia pituitosa. Quatenus massae sanguineae depuratio laesa in culpa est, vel propter scorbutum, vel luem veneream, colica alia scorbutica, alia venerea dici, omnino tamen

etiam contingere poteſt, vt propter vlcus in parte vicina, e. g. in meſocolo, humor purulentus acris, ſuperficiei coli adhaerendo, ibique ſpaſmodice irritando, colicae occaſionem praebeat. Colica a malo hypochondriaco dependens hypochondriaca, a malo hyſterico hyſterica vocatur, et haec, itemque nephritica, ad colicam ſympathicam recte refertur (§. XX.).

§. XXIII.

Quemadmodum cauſſa tenſionem ſpaſmodicam colo inferens eſt vel leuior, vel grauior, ita in colici doloris qualitate et gradu diuerſitas occurrit. Si flatus pauciores tantum doloris obiectum conſtituant, vel pituita non acris ſit materia peccans, tenſio leuior dolorem grauatiuum inferre, a flatibus autem copioſioribus dolor magis diſtenſiuus moleſtiam creare ſolet. Si vero in pituita ſalia ſint concentrata, dolor pungens, rodens, vel terebrans, ſuboritur. Bilioſus, acido - bilioſus, atrabilarius, vel quomodocunque acris, vel auſterus humor pungentem, lancinantem, vel lacerantem, vel contorquentem dolorem inducere valet. Lancinans, lacerans, item contorquens dolor in colica ſpaſmodica ſeu conuulſiua eſt frequentiſſimus.

§. XXIIII.

Quum directio coli non ſit vbique vna eademque, ſeu in partibus coli ſitus diuerſus occurrat, dolor colicus alios in hoc loco, alios in alio excruciare poteſt, e. g. quum pars coli ſub hepate transuerſim ad hypochondrium ſiniſtrum producatur (§. XI.), adeoque transuerſo itinere ventriculi fundum perreptet, ſub transuerſo hoc ſitu dolor colicus ab haud paucis aegris percipitur, vel, quia colon magnam hypochondrii ſiniſtri partem occupat (§. cit.), in quibusdam dolor colicus in hypochondrio ſiniſtro ſedem ſuam habet, in aliis tamen magis in regione lumbari (§. cit.) adfligit. Si in quadam laudati inteſtini parte dolor ſedem ſuam figat, dolor colicus fixus dicitur; contra, ſi modo hanc, modo aliam coli partem occupet, dolor colicus vagus appellatur. Aliquando tamen accidit, vt dolor in pluribus coli partibus ſimul, vel per totum coli tractum adfligat.

§. XXV.

Icterus et colica poſſunt ſibi inuicem iungi vel ita, vt colica icterum, vel vt hic colicam efficiat.

§. XXVI.

Concaua hepatis pars partim ventriculo, partim inteſtinis inſidet (vi principiorum anatomicorum). Si itaque in colo feces, humores, et flatus, vel hi in primis ſunt extra modum accumulati, et ſubſiſtunt, hinc et repletione nimia reſiſtunt, vt flatus per inteſtina tenuia ad colon non rite pergere poſſint, inteſtina flatibus turgida, in primis duodenum et colon, hepar et vaſa biliaria comprimendo obſtructionem inferunt, vt bilis non rite in duodenum fluere, nec decenter excretionem ſubire poſſit. Quae igitur in venae portae, eiusque ramificationum ſanguine iam exiſtebant particulae bilioſae, etiamſi ad ſecretionem iam aptae erant, ex ſanguine illo non ſecernuntur, ſed per venas hepaticas ad reliquum ſanguinem regurgitant, cum maſſa ſanguinea circulantur, et a lympha et ſero ſolutae intrant vaſa minima partium corporis humani ſolidarum, vt harum color naturalis mutetur in praeternaturalem flauum (§. IIII.), adeoque icterus inducatur (§. I.).

§. XXVII.

Hepaticus, cyſticus, et choledochus ductus, fibris muſcularibus et nerueis haud ſecus ac cyſtis

fellea,

fellea, ſunt praediti (vi principiorum anatomicorum): ergo ſpaſmodicis pathematibus etiam ſunt obnoxii (per principia pathologica). Si itaque in colica coli ſpaſmi vehementiores ductus illos in conſenſum trahant, ab illorum, et in primis ex ductus choledochi conſtrictione ſpaſmodica etiam bilis motus liber, et excretio intercipitur, et hinc icterus eſt poſſibilis (§. IIII et I.). Admodum frequenter vero accidit, vt a colo, conſtrictionibus ſpaſmodicis valde adfecto, eae tenuibus inteſtinis, propter arctum partium canalis inteſtinorum conſenſum, communicetur, easdemque conſtrictiones ſpaſmodicas duodenum ipſum ſimul patiatur, hinc choledochus ductus, inteſtini duodeni tunicis immerſus, comprimatur, vel ſimul conſtringatur, hinc bilis in canalem inteſtinorum tranſitus atque excretio intercipiatur.

§. XXVIII.

In colica igitur vehementiori, ſiue flatulenta, ſiue ſpaſmodica, obſtructio eiusmodi eſt poſſibilis, qua bilis decens in canalem inteſtinorum tranſitus, atque excretio impeditur, hinc bilioſarum ſanguinis venae portae partium ad totam maſſam ſanguineam regurgitatio et icterus ſeſe excipiunt, (§. XXVI. XXVII. et XXI.) (§. III).

§. XXVIIII.

Icterus vero colicam producit, quando partes biliosae, quae cum tota massa sanguinea commixtae per vniuersum aegri corpus circulantur, ad fibras musculosas et nerueas coli appellentes in vasculis coli subsistunt, vel cum lympha in colo secretae superficiei huius intestini adhaerent, ibidemque irritationem spasmodicam, spasmos in colo dolorificos, adeoque coli dolores efficiunt (§. XI.). Nulli tamen dubitamus, quin in ictero quodam, ab impedita bonae notae bilis secretione orto, chylificationis laesio humoribus in canali intestinorum crudis, viscidis et acribus, minerae flatuum, et flatibus ipsis occasionem in tantum praebere queat, vt etiam colica oriatur.

§. XXX.

Ex icteri phaenomenis, et coli doloribus descriptis (§. II. XI. XXII. et XXIII.) diagnosis icteri colicae iuncti obscura esse nequit. Quod vero attinet ad prognosin, adserere non dubitamus, quod icterus a colica flatulenta ortus, si tempestiue legitima, ac prudens medendi ratio adhibeatur, non facile sit cum magno vitae periculo coniunctus, a colica autem spasmodica

modica ſeu conuulſiua, in primis occaſione febris exanthematicae, vel malignae, vel podagrae retrocedentis, vel retropulſae, ortus facile vniuerſum genus neruoſum in conſenſum, et funeſtum poſt ſe trahere euentum poſſit. Icterus colicam ſpaſmodicam efficiens omnino etiam, vniuerſum genus neruoſum in conſenſum rapiendo, triſtem portendit exitum. Icterus, qui bile chylificationem valde laedente colicae occaſionem dedit (§. XXVIIII.) perquam facile magnam cachexiam, icterum nigrum, hydropem, et tandem mortem poſt ſe trahit. Sin vero ſequatur diarrhoea, vt per excrementitiarum partium excretionem ſufficientem facta depuratio partium humores conſtituentium proportionem et craſin ſatis bonam reſtituat, ad ſalutem tranſitus fieri poteſt.

§. XXXI.

Icterum colicae iunctum curandi ratio pro cauſſarum diuerſitate omnino ineunda erit, et ſymptomata ſunt corrigenda, ac remouenda.

§. XXXII.

Si a colica, in fecibus, humoribus excrementitiis, flatibus, in colo ſubſiſtentibus, originem habente, icterus dependeat (§. XXVI.), ante omnia adplicandus,

candus, et pro re nata, repetendus eſt clyſter ex emollientibus, diſcutientibus, carminatiuis, aluinamque excretionem promouentibus, compoſitus e. g. ex rad. alth. foenic. ebuli, leuiſtici, herba chamomillae vulgaris cum toto, parietar. rut. melilot. baccis iuniperi, ſem. lini, foen. Gr. et caricis pingu. cum ſ. q. aquae ſimpl. decoctis, colaturae oleo rutac. chamom. cocto, anethino, caſtorino, electuar. diacathol. et ſale Sedlizenſi, additis. Pro vſu vero interno iuſta doſi adhibeatur mixtura ex Eſſ. Carlinae, cort. ⊙ant. caſtor. ſpiritu ⊕ri dulci, et tantillo ſpiritus ſalis ammoniaci aniſati praeſcripta. Interponatur puluerıs vſus, ex lap. 69, ppt. ♀⊕olat. ♂ diaph. ℨri et momento pulueris caſtorei, praeſcripti. Nec negligenda eſt adplicatio linimenti oleoſobalſamici ex oleo chamomillae cocto, rutaceo, anethino laurino, caſtorino, nuciſtae expreſſo, balſamo Peruuiano, et oleis deſtillatis origani, menthae, carui et ſuccini, addita camphora. Superimponi poſſunt ſacculi ex rad. zedoar. calami arom, ebuli hb. origani, menth. chamom. Rom. bacc. laur. ſem. carui et ſale decrepitato praeſcripti.

§. XXXIII.

In colica ſpaſmodica interne quidem proſunt pulueres ex lapidibus 69. citratis, puluere epileptico Mar-

Marchion. ♀ ⊕olat. ⦶ depur. ʒʒri. ♁ diaph. et aliquot olei bezoardici WEDELII guttulis compoſiti, ſaepe tamen egregiam vtilitatem praeſtant emulſiones ex ſem. melon. cucumer. papav. alb. amygdalis dulc. ambroſ. excort. ∇♂^ ſcord. chamomill. flor. ſambuci, tiliae, et ceraſ. nigr. praeſcriptae, colaturae puluere epil. Marchion. bezoard. miner. et camphorae gr. iſs. additis. Clyſteres adhibendi ſunt ex rad. alth. lil. alb. glycyrrhiz. hb. veron. violar. chamom. vulgar. ſummit. aneth. flor. ſamb. papav. rhoead. ſem. lini, caricis pingu. cum ſ. q. lactis decoctis, colaturae addita larga olei amygdalor. dulc. quantitate. Proſunt etiam olea paregorica et ſacculi paregorici.

§. XXXIIII.

Si vero colica et icterus a febris exanthematibus dependeant, clyſterum vſus eſt ſuſpectus. Vid. Excellentiſſimi atque Experientiſſimi D. D. Praeſidis proluſio huic diſſertationi meae praemiſſa.

§. XXXV.

Cauſſa itaque fouens ſemper eſt reſpicienda. Si enim a febri, a nephritide, a paſſione hyſterica, etc. colica et icterus habeant originem, omnia haec ex loculis ſuis curanda ſunt.

§. XXXVI.

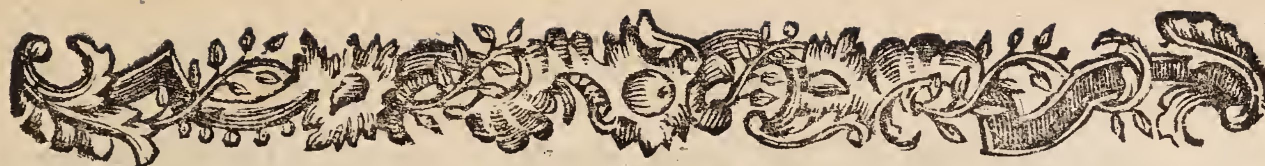
Si icterus colicam efficiat, ille erit vel calidus, seu cum febri coniunctus, vel ab alio morbo, vel symptomate dependens. Si sit calidus, seu cum febri coniunctus, methodus temperans et spasmis prospiciens seligenda, si ab alio morbo vel symptomate dependeat, omnino morbi, vel symptomatis diuersitas aliam atque aliam curandi rationem postulat, sed tempus et circumstantiae non permittunt in tractatus operas excurrere.

§. XXXVII.

Symptomatum mitigationem et remotionem secundum caussarum rationes diuersas determinandam, et diaetam caussis contrariam instituendam esse, quis est, qui non intelligat, atque perspiciat?

S. D. G.

DIGNISSIMO MEDICINAE
DOCTORANDO

ALBERTO IACOBO HARRSCH

S. D.

PRAESES.

TE, DIGNISSIME DOMINE DOCTORANDE, inter et me ſimulationem intercedere poſſe, vix vnquam TIBI perſuaſum habebis, quum magna inter nos conſuetudo negari

nequeat. De optimis igitur virtutibus TVIS satis certus factus non possum non in spem venire, fore, vt summa industria TVA, cum vera pietate coniuncta, optimos quosque fructus exhibeat. Quos itaque capessis honores ex animo gratulor, et prorsus confido, TE Deo et patriae non contemnenda praestiturum esse officia, quae vt omnis generis felicitatem connexam habeant, pro eo, quem TIBI semper conseruabo, amore Deum fatigabo precibus ardentissimis. Vale, et amare perge TVI studiosissimum. Dab. d. III. April. A. R. S. CIƆ DCC LVII.

CLARIS-

CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

ALBERTO IACOBO HARRSCHIO

FAVTORI ATQVE AMICO SVO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

IEREMIAS DANIEL BREBIZ,
ROTENB. FRANCVS.
MED. DOCTORANDVS OPPON.

Haud exiguus est qui in me redundat honor, nec parua, quam inde haurio, voluptas, quod me e numero dissentientium esse volueris. Magni hanc aestimo occasionem, qua publice amorem, quem TIBI debeo, testificandi mihi datur facultas. Animi TVI sinceritatem, morum suauitatem, ingenii alacriatem, et qua erga omnes fere vti soles, humanitatem nunquam non miratus sum, hinc iam dudum, qua intimiorem TECVM inire possem amicitiam, quaesiui occasionem. Doctum hoc TVVM specimen inaugurale, quod orbi erudito communicasti, nouum est TVAE satis iam cognitae atque comprobatae industriae testimonium, hinc et praemia atque mercedem meritis TVIS sane non exiguis dignam mox obtinebis. Gratulor hinc TIBI in antecessum de honoribus doctoralibus mox abs TE capessendis et opto, vt omnia et in posterum ex voto TIBI succedant. Gratulor patriae de Ciue atque Medico doctissimo; Gratulor parentibus de filio dignissimo. Ceterum et me in posterum quoque TVAE vt commendatum habeas beneuolentiae atque amicitiae, est quod maxime rogo, consecro. Vale. Dabam Ienae d. XXXI. Martii MDCCLVII.

PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

MEDICINAE DOCTORANDO

S. P. D.

F. C. G. SCHEIDEMANTEL, Isenac.

OPPONENS.

Magna laetitia, multoque gaudio afficior, quum TVA erga me amicitia ſeſe tam praeclare oſtendat, cum opponentis munus in me benigne contuleris. Gratias TIBI ago, quas poſſum maximas pro eximio huius amicitiae ſpecimine. Summas in arte ſalutari laudes atque honores TIBI comparans acquiris ſimul fructus diligentiae TVAE dulciſſimos. Expectat TE patria, feſtina itaque vt deſiderio eius ſatisfacias. Feſtina, vt parentum TVORVM deliciae et aegrorum ſolatium eſſe poſſis. Meum itaque eſt, vt TIBI in acquirendo tanto honoris gradu omni animi obſervantia gratuler. Faxit Deus immortalis, vt TV tandem aliquando numerum eorum augeas, qui in arte ſalutari celeberrimum nomen nacti ſunt. Quod ad me attinet, TE etiam atque etiam rogo, vt fauore TVO atque amore me proſequaris atque amicitiam erga me TVAM per omne tempus conſerues. Ienae d. VI. Aprilis. MDCCLVII.

CLA-

CLARISSIMO AC DOCTISSIMO DOMINO
DOCTORANDO
ALBERTO IACOBO HARRSCHIO
FAVTORI ET AMICO SVO HONORATISSIMO

S. D. P.

I. C. F. STOCK, Ienensis,
DISSENTIENTIS MVNERE FVNGENS.

Quam ex consuetudine, et amicitia TVA, summi aestimanda pretii, semper me percepisse voluptatem laetor, hanc TIBI laetitiam meam TIBI testificandi occasionem me auidissime nonsolum expectasse, sed nunc quum mihi contigerit eam oblatam esse, nec eam arripiendam praetermittere TIBI persuadeas. Haud vulgare TVAE erga me beneuolentiae per humanissimam ad actum disputatorium inuitationem signum mihi patefecisse eo magis laetor, quo aptiorem nunc TVA iam probata eruditio, qua nunc publico TE commendas, gratulandi occasionem mihi offert. Verae inprimis felicitatis genera animi sinceritas in votis habere iubet. Ex animo igitur gratulor dignissima in TE conferenda praemia pro diligentia et morum integritate, qua flores, et accipiendos honores eo magis splendere video, quibus vt per longissimam annorum seriem perfecta floridus sanitate fruaris. Nullum vnquam nuntium maiore percipiam voluptate, quam qui de TVA salute rerumque TVARVM felici successu me certiorem faciet. Reliquum amicitiae nostrae vinculum, cui me totum trado, vt consuetudine TECVM suauissima soluta haud abrumpendum putes, nec vlterius ea me dignari dubites, obseruantissime peto. dabam Ienae die III. nonar. Aprilis.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO
MEDICNAE DOCTORANDO
AMICO SVO AESTVMATISSIMO
S. P. D.

IOHANNES LAVRENTIVS IACOBVS
THIERINGER,
HALA SVEVVS, MED. CVLT. OFP.

Indefeſſum in quocunque genere literarum ſtudium cum mira morum ſuauitate elegantia atque eximia manſuedutine a teneris ad hoc usque tempus arctiſſime a TE connexum, nonſolum Praeceptores, ſed omnes, qui TE norunt, in TVI aeſtimationem et amorem traxerunt. Quid mirum? me quoque ex horum numero fuiſſe, qui Iuuenem eximiis talibus virtutibus exornatam quam maxime diligerent, quum prima cognitionis fundamenta ex uno fonte hauſerimus, et ab hinc pluribus annis amicitia nunquam interrupta inter nos interceſſerit, quae nos ad Muſas ſalanas translatos quotidie ſtrictioribus vinculis tenuit. Inſigne illud amicitiae ſpecimen nunc TIBI edere placet, me dignum iudicans, cui munus opponentis iniungeres eo ipſo tempore, quo actu demonſtras, ſpem de TE conceptam nos non fallere. Gratulor igitur TIBI de mox TIBI conferenda ſumma Medicinae dignitate, illuſtri diligentiae ſpecimine, Deumque ſupplex oro vt laude dignis conatibus TVIS in poſterum propitius adeſſe velit, ut omnia in ſui gloriam, multorum mortalium ſalutem, atque optimorum parentum gaudium TVI que ipſius commodum cedant. Valeas meque porro amore proſequi haud dedigneris

